

Simonffy András

író (Szeged, 1941. augusztus 6–Budapest, 1995. december 16.)

Beleolvasva kollázsregényébe, a *Kompország katonáiba*, azonnal megfog az írás érzékletessége, a történetmondás mesteri tempója, az idősíkok elegáns s lényegyet láttató váltogatása. Ez modern próza – mai szemmel is. Veszem le más könyveit is. Első, híres novellája, a *Lázadás reggelig* könyv alakban 1965-ben jelent meg. Az olvasó pillanaton belül azonosulni tud az írás főhősével. Maga a történet – akár a novella – jellegzetesen „nemzedéki”. Egy haknibrigádba beilleszkedni vágyik egy fiú, szeretne otthonos lenni idősebb társai között, ám azok nem fogadják be. Hogy megmutassa értékét, kitartását – egyetlen éjszaka egyedül megcsinálja azt, ami mindannyiuk feladata volna. Ennyi idő távlatából visszagondolva úgy látom, a hatvanas

években induló fiatal írók és költők nemzedékének lázadása is „reggelig” tartott. Akármennyire is jók ezek a majd fél évszázada született novellák, sem megszületésükkor, sem az azóta eltelt időben nem kapták meg azt a figyelmet (kritikusét és olvasóét), amelyet karátszámuk alapján megérdemelnének. Az ok egyértelmű és történelmi: a hatvanas évek közepe táján kezdett csökkenni az akkori hatalom és az akkori irodalom szembenállása (az irodalomnak még olyan presztízse volt, hogy szembeszállhatott a hatalommal). Ám a hatvanas évek közepe táján szerencsére kezdtek nyílani az '56-os börtönajtók. Lengedezett az amnesztiák enyhítő szele, az írók is kezdtek felhagyni a büntetésül kapott vagy önként vállalt publikálási tilalommal. Mindez érthetően elvonta a figyelmet az induló írókról.

Visszalépek megint az időben, több mint négy évtizedet. Az időpont 1968–69 tele, Varsó. Lázár Ervint és Bella Istvánt látogatjuk meg Simonffy Andrásal. Barátaink ott ösztöndíjasok, és Ervinnek éppen megjelenőben volt (ki is vittünk egy példányt) egy novelláskötete. Milyen nagy dolog volt akkor az induló írók számára nemhogy egy önálló kötet, de még egy folyóirat-publikáció is. Mára – a nyomtatásdömpingben – elképzelni is nehéz. András talán azt remélte a látogatástól, hogy kialakul egy irodalmi, szakmai baráti szövetség. Csak Varsóban akkor nemcsak a fagy volt nagy, de a baloldali politikai nyomás is, a Párt által szervezett értelmiség- és zsidóellenesség. Akiket mi megismertünk Varsóban, azok mind dühösek voltak, fáztak, féltek és ittak. Két út áll a kelet-európai értelmiség előtt, hangzik az egykori helyzetelemzés – az egyik járhatatlan, a másik az alkoholizmus. Mi négyen ott akkor megtaláltuk a két út természetes kapcsolatát.

Teltek az évek. Simonffy András írásai már a hetvenes évek végére sikeresek lettek. Szerették és olvasták őket a fiatalok. A kritikusok persze próbálták rábeszélni valami pozitív társadalmi mondanivalóra. Írásainak presztízse, szerkesztői tapasztalatai alkalmassá tették volna valamilyen, a hatalom által is el-

fogadott s az írókollégák által is támogatott vezetői pozícióra. Ő azonban nem tudott vagy nem akart élni ezzel a lehetőséggel.

Felidézem most – nagydarab szemüvegesként (Vámos Miklós írásaiban „a jegénye”-ként aposztrofálja őt), mégis a kamaszosság, ami eszembe jut róla. Egy nagydarab kamasz, aki vonzza a veszélyt. 1975 nyara: forrás, Budapest. Szentendrén fél óra múlva temetik Vujicsics Tihamér zenészt, mindnyájunk barátját, a szeretetre méltó és sokoldalú művészt. (A Rákóczi-induló zenei motívumait indult keresni a Közel-Keletre – a repülőgépet lelőtték.) Ott akartunk lenni a temetésen, András beültetett maga mellé a kocsjába és észveszejtően megindult. Olyan magabiztos fölényrel hajtottunk bele szemből a *Behajtani tilos* táblával védett Honvéd utcába, mintha legalábbis egy szovjet tankban ül-nénk. A 15-ös autóbusz vezetője időben félreállt előlünk.

Szentendre, szerb templom – gyertyák füstje, éneklés, „goszpodi pomiluj”. Furcsa, megrendítő, szívszorító pillanat. Pár lépést odébb megyünk, s abban a pillanatban lezuhan hült helyünkre a mennyezetből egy jókora vakolatdarab. „Őrangyal nélkül a továbbiakban ne tegyünk egy lépést sem!” – kommentálta András mindazt, ami aznap délután történt.

Fájdalommal állapítom most meg – az őrangyal bizony magunkra hagyott bennünket néha-néha.

Élete utolsó évtizedeiben inkább Dukán lakott, mint Pesten. Kapott ott egy házat, a Dukai-Takách-kúriát. Szeretett volna új korszakot kezdeni. Életben is, írásban is. Nehezen birkózott a körülményekkel és önmagával is. A *Kompország katonái* 1988-ban megérdemelten nagy sikert aratott, s az ott elkezdett személyes hangú történelemmondást folytatta a *Rozsda* őszben, 1956 októberét idézte fel személyes emlékekkel és ismerősökkel.

Meglátogattam néha Dukán is. Legtöbbször nyaranta Ágh Istvánval, közös barátunkkal autóztunk át hozzá Szigligetről.

Az évforduló most kezembe adja köteteit és felidézi a személyes emlékeket. Könyveit olvasva örömmel állapítom meg: az írások nem vesztenek értékük-ből s tartják helyüket a változó időben. S arra is jó gondolni, hogy élete utolsó éveiben megtalálta azt a helyet, a Hitel szerkesztőségét, ahol kollégák, barátok, fegyvertársak vették körül. Igazából ilyesmit szeretett volna elérni – otthon lenni Magyarországon, otthon lenni a magyar irodalomban.

Hetvenéves lenne. Tizenöt éve már csak kötetivel van jelen köztünk.

Módos Péter